

MISSIE, VISIE, DOELSTELLINGEN EN ACTIES VAN DE NEDERLANDSTALIGE COMMISSIES VOOR DE VOORWAARDELIJKE INVRIJHEIDSTELLING

1. Voorwoord

Op 1 maart 1999 traden de Commissies voor de Voorwaardelijke Invrijheidstelling in werking. Zij oefenen sindsdien de bevoegdheden uit die in de vroegere Wet Lejeune van 8 mei 1888 waren toegekend aan de Minister van Justitie.

Samengevat komt de wettelijk omschreven opdracht van de commissies erop neer dat zij beslissen over de al dan niet toekenning van de voorwaardelijke invrijheidstelling. Zij volgen gedurende de proeftijd de evolutie op van de veroordeelden die voorwaardelijk in vrijheid gesteld werden. Zonodig beslissen ze tot herziening van de voorwaarden of tot herroeping van de voorwaardelijke invrijheidstelling.

De leden van de drie Nederlandstalige commissies, de secretarissen en de magistraten van het openbaar ministerie bij de commissies, hebben elkaar, buiten het wettelijk bepaalde overleg, regelmatig ontmoet om van gedachten te wisselen over de inspiratie waarmee zij werken en over de toegepaste werkwijzen.

Al deze mensen, en uiteraard ook hun plaatsvervangers, brachten een schat aan ervaring mee. Organisch en uit een ver verleden, of uit recentere periodes, uit studiereizen, congressen en zelfstudie. Dat brouwsel heeft gegist gedurende drie jaar en geeft nu aanleiding tot de tekst 'Missie, visie, doelstellingen, acties', of voor de intimi de 'mission statement' van de Nederlandstalige Commissies voor de Voorwaardelijke Invrijheidstelling.

Deze tekst is de weerslag van een stadium in onze ontwikkeling.

Voor de buitenwereld, de veroordeelden en de slachtoffers voor wie we een dienstverlenend orgaan zijn, de partners waar we dagelijks mee in contact staan, houdt deze tekst de toetssteen in van het kwaliteitsniveau dat wij proberen na te streven.

Voor onszelf is deze tekst een navigatie-instrument. Hij is de spiegel van ons geweten.

Door deze tekst aan het publiek bekend te maken willen wij aangeven dat zowel onze principes als onze manier van werken het voorwerp kunnen en mogen zijn van kritiek.

Opdat wij door de evolutie die wij verder wensen te maken en mee te maken, steeds beter zouden kunnen bijdragen tot de bevordering van de sociale samenhang in onze 'samen-leving'.

2. Missie

De Commissie Voorwaardelijke Invrijheidstelling heeft tot doel een harmonieuze maatschappelijke integratie van veroordeelden te bevorderen en zodoende bij te dragen tot de opbouw van een rechtvaardige, solidaire en veilige samenleving.

De Commissie Voorwaardelijke Invrijheidstelling neemt als juridictioneel orgaan haar beslissingen volstrekt autonoom, met de grootst mogelijke zorgvuldigheid en met respect voor de belangen van de veroordeelden, de slachtoffers, hun respectieve naastbestaanden en de samenleving.

De Commissie Voorwaardelijke Invrijheidstelling communiceert intensief met alle relevante actoren.

3. Visie

De commissie ziet de voorwaardelijke invrijheidstelling als een wijze van strafuitvoering. De voorwaardelijke invrijheidstelling beoogt tegelijkertijd de mogelijkheden van de veroordeelde tot een geslaagde integratie en rehabilitatie te bevorderen en te ondersteunen, en de nodige voorwaarden te scheppen opdat dit kan gebeuren in omstandigheden die de veiligheid van en het respect voor de slachtoffers en de samenleving waarborgen.

De commissie meent dat het gerechtvaardigd én aangewezen is, binnen de perken van de wet, de verdere uitvoering van de opgelegde vrijheidsbeneming op te schorten. Dit inzicht steunt op de wetenschap dat de gevangenisstraf schade aanricht, dat de meeste veroordeelden een evolutie doormaken en eens hun plaats in de samenleving terug zullen innemen. Omwille van de veiligheid van de maatschappij verkiest de commissie een vervroegde vrijstelling onder haalbare en controleerbare voorwaarden boven een ongecontroleerde en abrupte vrijstelling bij strafeinde. Een vervroegde invrijheidstelling kan evenwel slechts plaatsvinden mits zij grondig werd voorbereid op maat van de veroordeelde en zijn omgeving én voorzover geen tegenindicaties bestaan die niet of onvoldoende kunnen opgevangen worden door na te leven voorwaarden. De toekenning van de vervroegde invrijheidstelling kan geenszins worden aangezien als een beloning of bestraffing van het gedrag in de gevangenis.

De commissie meent dat elke veroordeelde het recht heeft de nodige bijstand te krijgen van de federale overheid, waaronder uiteraard Justitie, van de Gemeenschappen en van de gewesten, teneinde de voorwaarden voor een voorwaardelijke invrijheidstelling te kunnen vervullen.

Elke veroordeelde heeft het recht om in een met rechtswaarborgen omklede procedure zijn vraag tot voorwaardelijke invrijheidstelling te formuleren en daar een behoorlijk gemotiveerd antwoord op te krijgen. De commissie waakt erover het tegensprekelijke karakter van de procedure maximaal te waarborgen en de rechten van de verdediging maximaal te respecteren.

De commissie hecht het grootste belang aan het verloop van de proeftijd waarin de bereidheid en de inspanningen tot sociale integratie van de veroordeelde in de alledaagse werkelijkheid kunnen getoetst, gesteund en desgevallend bijgestuurd worden in de richting van een harmonieuze persoonlijke en sociale ontwikkeling. De commissie wil in dit proces maximale slaagkansen bieden aan

de zelfwerkzaamheid en verantwoordelijkheidszin van de veroordeelde en aan het probleemoplossend vermogen van de samenleving. In het verloop van de proeftijd zal de commissie niet meer dan strikt noodzakelijk dwingend tussenkomen.

De commissie streeft permanent naar verbeteringen in de kwaliteit van haar besluitvorming, de kwaliteit van haar toezicht op de voorwaardelijk in vrijheid gestelde personen en de kwaliteit van haar samenwerkingsverbanden.

De commissie functioneert conform de specifieke wetten, besluiten en reglementen die haar oprichting, samenstelling, bevoegdheid en werking regelen.

4. Doelstellingen

4.1. DOELSTELLING 1: HARMONIEUZE MAATSCHAPPELIJKE INTEGRATIE

De commissie wil alles in het werk stellen opdat veroordeelden zich in de best mogelijke omstandigheden en harmonieus zouden kunnen integreren in de maatschappij.

Het is evident dat de commissie deze ambitie niet alléén kan waarmaken, maar slechts door intensieve communicatie met alle relevante actoren op het terrein. Hiermee weze wel uitgedrukt dat de commissie het grootste belang hecht aan alle initiatieven die erop gericht zijn het ontwikkelingspotentieel en de competenties van ex-veroordeelden te verhogen. Zij wil de resultaten daarvan in haar eigen werkzaamheden – besluitvorming, formuleren van voorwaarden, opvolging – maximaal ondersteunen en valoriseren. De commissie zal alles in het werk stellen om leemten en knelpunten die zij bij haar werkzaamheden ontmoet, te detecteren, te signaleren en zal bijdragen tot oplossingen ervoor.

Refererend aan de notie ‘harmonieus’, hecht de commissie het grootste belang aan het onderkennen en zorgvuldig evalueren van de risico’s die gepaard kunnen gaan met de persoonlijkheid en het gedrag van de veroordeelde en die van aard kunnen zijn de integriteit en de veiligheid van de omgeving, van de slachtoffers en van de samenleving in haar geheel te bedreigen of aan te tasten.

Het spreekt vanzelf dat de kwaliteit van de adviezen van de justitiële en van de externe diensten van doorslaggevend belang is. De commissie streeft ernaar, waar nodig, de kwaliteit van deze adviezen te verbeteren, onder meer door het geven van feedback.

Bij de keuze en de formulering van de voorwaarden wil de commissie maximaal werken op maat van de individuele veroordeelde en van de risico’s die hij stelt. De voorwaarden zullen zo weinig mogelijk gedragsbeperkend geformuleerd worden doch zoveel als nodig om de veiligheid en integriteit van derden te beschermen. Het is een permanente bekommernis van de commissie dat er effectief begeleiding wordt geboden en toezicht wordt uitgeoefend door de justitieassistenten en dat de nodige reële engagementen worden aangegaan en waargenomen door de hulpverlenende diensten in de samenleving om de veroordeelde te helpen bij zijn integratie.

4.2. DOELSTELLING 2: RECHTVAARDIGE, SOLIDAIRE EN VEILIGE SAMENLEVING

De commissie wil haar werkzaamheden zo ontplooiën dat zij bijdragen tot een rechtvaardige, solidaire en veilige samenleving.

De commissie plaatst haar werkzaamheden uitdrukkelijk in een ruim maatschappelijk kader waarin zij, naast vele andere actoren, een rol te vervullen heeft inzake de opbouw van een rechtvaardige, solidaire en veilige samenleving.

Haar specifieke rol bestaat erin de criminaliteitsproblematiek en de schade die deze veroorzaakt ernstig te nemen in het perspectief van preventie van nieuwe criminaliteit en van herstel van de schade die door de misdrijven veroorzaakt is. 'Herstel' dient in deze context breed begrepen te worden. Het gaat om het herstel van de schade die de veroordeelde aan zijn omgeving (familie, partner, kinderen), aan de slachtoffers en aan de samenleving heeft toegebracht. Het gaat ook om het herstel dat de veroordeelde zélf moet kunnen bekomen in de zin van het verwerken van de schade die hij zelf heeft ondergaan in het verleden en het krijgen van integratiekansen in de toekomst.

De commissie zal alles in het werk stellen opdat haar werkzaamheden goed begrepen en aanvaard zouden worden door de samenleving en door de rechtstreeks betrokken daders en slachtoffers. Zij beschouwt het ook als haar opdracht haar kennis en ervaring aan te grijpen om te wijzen op eventuele disfuncties in de samenleving die van aard zijn de rechten van (potentiële) daders en slachtoffers te miskennen, respectievelijk te wijzen op het ontbreken van voldoende of afdoende inspanningen om maatschappelijke solidariteit en veiligheid te realiseren.

4.3. DOELSTELLING 3: ONAFHANKELIJKHEID, ZORGVULDIGHEID, RESPECT, SAMENWERKING

De commissie zal haar werkzaamheden zo uitoefenen dat zij te allen tijde blijk geven van onafhankelijkheid, zorgvuldigheid, respect en de wil tot samenwerking.

De commissie zal haar werkzaamheden geheel uitoefenen krachtens de wet en zal haar beslissingen nemen in volledige onafhankelijkheid. Dit neemt niet weg dat de commissie steeds bereid is verantwoording af te leggen over haar visie, werking, ervaring en resultaten. Zij zal onderzoeks- en evaluatieactiviteiten in dit verband aanmoedigen, zelf verrichten of eraan meewerken.

Om zo zorgvuldig mogelijke beslissingen te nemen, steunt de commissie op de deskundigheid van al haar medewerkers. De commissie zal een beleid voeren waardoor hun permanente vorming bevorderd wordt. De commissie stelt en verlangt dat alle medewerkers een fundamentele bijdrage leveren tot de realisatie van haar doelstellingen. Door teamwork streeft zij ernaar de resultaten blijvend te verbeteren.

De commissie zal nauw samenwerken met alle relevante actoren om haar doelstellingen beter te bereiken.

De commissie is immers slechts één actor in een veld waarin vele onderscheiden actoren een bijdrage te leveren hebben. De uiteindelijke resultaten zullen bepaald worden door de kwaliteit van het werk van de onderscheiden actoren. De commissie huldigt daartoe intern een beleid van toegankelijkheid en aanspreekbaarheid enerzijds, en van actieve belangstelling, steun en opvolging voor externe ontwikkelingen anderzijds.

De commissie laat zich leiden door een fundamenteel respect voor de menselijke waardigheid.

In haar contacten met veroordeelden en slachtoffers is zij voortdurend bekomerd ertoe bij te dragen dat zij hun individuele en sociale grondrechten beter kunnen uitoefenen.

De commissie waakt ervoor dat mensen zich werkelijk gehoord, begrepen en gerespecteerd voelen. De beslissingen van de commissie moeten degelijk gemotiveerd en helder en begrijpelijk geformuleerd worden.

5. Acties

De werking van de commissie zal worden gesteund op en getoetst aan deze missie, visie en doelstellingen. Om dit te operationaliseren zal elke commissie regelmatig een actieplan opstellen en de uitvoering ervan evalueren.

6. Adressen

Adressen van de Nederlandstalige Commissies voor de Voorwaardelijke Invrijheidstelling

Justitiestraat 30 2018 Antwerpen Tel. 03/216.86.60 Fax 03/216.86.69 cvi.antwerpen@just.fgov.be	Berkendaelstraat 66 1190 Brussel Tel. 02/340.36.88 Fax. 02/340.36.59 CVI.BRUSSEL@just.fgov.be	Martelaarslaan 39 9000 Gent Tel. 09/269.31.95 Fax. 09/269.31.90 vigent@just.fgov.be
--	---	---

7. Meer informatie

Op de website van het Ministerie van Justitie, www.just.fgov.be, onder de noemer administratieve rechtscolleges, treft u o.a. de jaarverslagen van het Overlegplatform Voorwaardelijke Invrijheidstelling, evenals de tekst Missie, Visie, Doelstellingen en Acties.

Rob PERRIËNS, Freddy PIETERS, Piet PIRON,*
1 maart 2002

* Namens de drie Nederlandstalige Commissies voor de Voorwaardelijke Invrijheidstelling.